

Zay László

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

A Várban helyezik el

a Nemzeti Könyvtárt

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM SAJTÓTÁJÉKOZTATÓJÁÉRMELY:

024.1
O.Sz.K.
1960

Osztályozás

T

H

Magyar Nemzet
1960. III. 1.

»Legyen a Vár a kultúra vára« — írta a Magyar Nemzet 1957. november 27-én. A továbbiakban kifejtettük, melyek azok az intézmények, amelyeknek várbeli elhelyezése a leg-sürgetőbb szükség megoldását jelentené: »Legelsősorban a Széchényi Könyvtár, a magyar nemzeti könyvtár. Jelenlegi helyzetét egyetlen szóval lehet csak jellemezni: katasztrófális. A Nemzeti Múzeum Körüli épületén kívül tizenkét épületben van elhelyezve a város különböző pontjain, nemzeti kincsét jelentő gyűjteményeinek egy része ömlesztett állapotban pincékben pusztul. Évek óta keresnek az illetékesek megfelelő új helyet, de nincs Budapesten erre alkalmas épület. Szakértők szerint a Várpalota krisztinai, délnyugati szárnya, amelynek újjáépítése a legelőrehaladottabb állapotban van, alkalmas lenne a nemzeti könyvtár elhelyezésére.« A javaslatot lapunk hasábjain heteken át termékeny vita követte. A problémát a párt és a kormány határozata oldotta meg, amelynek alapján máris megkezdődtek a Vár újjáépítése tízéves programjának tervező munkái, oly módon, hogy a Várpalota a hozzá tartozó építményekkel együtt számos kulturális intézménynek, közöttük a nemzeti könyvtárnak otthont ad majd.

Tanulmányút külföldön

Hétfő délelőtt a Művelődésügyi Minisztérium könyvtári osztálya tájékoztatta a sajtót a nemzeti könyvtár építésével kapcsolatban külföldi tanulmányúton járt könyvtári szakemberek és építészek tapasztalatairól.

Szekeres Pál, a minisztérium könyvtári osztályának vezetője, bevezetőben ismertette a könyvtár elhelyezésének jelenlegi helyzetét és azokat a határokat, amelyek ebből az olvasóközönség kiszolgálására származnak. Elmondotta, hogy a lassú, nehézkes könyvtári munka ma már az olvasóközönség, az írók és újságírók, valamint a tudományos kutatók munkájának nem segítőtje, hanem sokszor akadályozója. Az a határozat, amely a nemzeti könyvtár méltó helyét a Várpalotában jelölte ki, nemcsak a könyvtár megfelelő elhelyezését biztosítja, hanem azt is, hogy ez a hatalmas épület végre valóban a magyar népet szolgáló intézmény hajléka lesz.

A külföldön járt küldöttség tagjai: Hátori Béla, a Széchényi Könyvtár fősztályvezetője, és helyettese, dr. Pajkossy György, valamint Hidasi Lajos, a Vár főépítész és Havassy Pál, a Vár tervező részlegének műteremvezetője. A delegáció a közelmúltban hosszabb tanulmányutat tett külföldön, hogy megismerje a korszerű könyvtárak építésének és berendezésének legújabb eredményeit. Felkeresték Moszkva, Varsó, Krakkó, Zürich, Bern, Lausanne, Genf, München és

Bécs összesen huszonnégy könyvtárát, hogy tapasztalataikat az itthoni együttes tervező munkában érvényesíthessék. A küldöttség tagjai beszámoltak arról, hogy a baráti országok-

ban rendkívül szívélyes fogadtatásban részesültek és messzeszemenő segítséget kaptak. Moszkvában szerződést kötöttek, mely szerint Pascsenko főmérnök, a Szovjetunió legfőbb könyvtártervező szakembere segítségére lesz magyar kollégáinak és a Szovjetunió rendelkezésünkre bocsátja ezzel kapcsolatos dokumentációs anyagát.

Hogyan működik a korszerű könyvtár

A külföldön járt szakembereknek számos fontos kérdésre kellett megoldást találniuk, ugyanis hazánkban évtizedek óta nem volt önálló könyvtár-építkezés és így a korszerű könyvtár-építés és telepítés minden eredményével meg kellett ismerkedniük. Mindenekelőtt arra a kérdésre restek feleletet, hogyan oldják meg a meglévő épület megfelelő átalakítását és berendezését, ennek során milyen anyagokat lehet felhasználni és hogyan kell korszerűen megoldani az olvasószolgálat elhelyezését. A Szovjetunióban és nyugaton is a korábbi 200—400 személyes olvasótermeket a kisebb, negyven-ötven, legfeljebb száz személyes olvasótermek váltották fel, a könyvek elhelyezését pedig részben szabadpolc rendszerrel, részben pedig tömör raktározással korszerűsítik. A moszkvai Lenin-könyvtárban, amely napi 6—7000-es olvasóforgalmat bonyolít le, lenyűgöző gyorsasággal és pontossággal, többszáz ezer kötetes szabad polc van, melyről az olvasó maga választhatja és veheti ki a neki szükséges könyvet. A könyvtár húszmillió kötetes állománya nagyjából tömör raktározással van elhelyezve, azaz oly módon, hogy a polcok sűrűn egymás mellett állanak, tizenkint egy-egy utca szakítja meg sorukat és ötletes technikai apparátus segítségével könnyen mozgathatók, hogy a keresett könyv kiemelhető legyen. Ilyen módszerrel készül a Szovjetunióban a novoszibirszki akadémiai könyvtár, amelynél korszerűbb Európában jelenleg nincs.

Közép-Európa legnagyobb könyvtárépítkezése

A szakemberek tanulmányozták a könyvtári technológia gépesítését és azt a benyomást szereztek, hogy a túlzott gépesítés a jó munka gátlójává lesz. Tanulmányozták a könyvanyag vizsintes és függőleges szállításának, valamint a könyvtár különféle részeit összekötő kapcsolat módszereit. Külön foglalkoztak azzal a kérdéssel, miképpen biztosítják a külföldi könyvtárak a helyiségek teljes csendjét, csendpadlóval, az ajtók kiküszöbölésével, a falak és a mennyezet hangtompító anyag-borításával és a kis, egy-két személyes olvasópultokkal. A magyar szakemberek külföldi kollégáikkal megvitatták a könyvtárak és a raktárak fűtésének és kondicionálásának problémáit, arra a következtetésre jutva, hogy általában 16—18 fokos hőmérséklet és 45—79 százalék rela-

tív nedvesség-tartalom konzerválja leginkább a hatalmas könyvanyagot. Meglepetéssel tapasztalták, hogy külföldön az olvasótermek és olvasóasztalok megvilágítási erőssége nálunk megszokottaknál háromszorosa.

A külföldi szakemberek őszinte elismeréssel hallották, hogy államunk milyen nagy áldozatkészséggel foglalkozik a nemzeti könyvtár elhelyezésével. Nyugaton különösen az okozott meglepetést, hogy a száz-kétszáz millió forintnyi beruházást államunk a Vár épületkomplexumának az egymilliárdot meghaladó költségvetésében vállalta magára. A delegáció tapasztalatai szerint a Nemzeti Könyvtár építkezése Közép-Európa legnagyobb könyvtárépítő munkája lesz.

A Nemzeti Könyvtár a Magyar Nemzet vitaindító javaslatának megfelelően a Várpalota Krisztina körüli, úgy nevezett F-szárnyában lesz amely mintegy 190 000 legköb méter terjedelmű épület. A tervezés már ez évben megkezdődik, az építkezés azonban előreláthatólag 1963-ban indul meg, mert beilleszkedik a egész terület tízéves építési tervébe, amelynek során a királyi Vár, a Sándor-palota, a Várszínház, a Honvédelmi Minisztérium, a Karmelita-kolostor és a József főherceg palotái volt épületeit is helyreállítják és néhány új épülettel kiegészítve, Budapest építészeti legszébb tömbjévé kepezik ki

A tervek biztosítják a komplexum megfelelő közlekedését. A könyvtári szárnyat nemcsak az oroszlanos Dísz térről, hanem a Palota tér felől is meg lehet majd közelíteni, s ez utóbbi érdekében egy tizenhét méteres szintkülönbséget áthidaló liftrendszert fognak építeni a Palota tér felőli oldalán. A könyvtár belső kiképzése olyan lesz, hogy előreláthatólag ötvenévesztől kezdődő biztosít, vagyis a Széchényi Könyvtár jelenlegi másfélmillió kötetét lehet majd fejleszteni. A raktárak ezenfelül biztosítják majd az az idő alatt várható kézirat- és egyéb dokumentum-mennyiség korszerű elhelyezését is.

A külföldön járt szakemberek tapasztalataik felhasználásával a legrövidebb idő alatt elkészítik a hatalmas építkezési terveit, amelyek jóváhagyásuk után lehetővé teszik, hogy valóra váljon az első lépés azon az úton, amelyen a Vár palotában a kultúra vára lesz.

Zay László